

УДК 336.6

Вітенько Д. – ст. гр.БМ-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ФІНАНСИ ТА ЇХНІ ВИДИ

Науковий керівник: Дячун О.

Vitenko D.

Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

FINANCES AND THEIR TYPES

Supervisor: Dyachun O.

Ключові слова: фінанси, грошові фонди, економічна категорія

Keywords: finances, money funds, economical category

Відповідно до визначення у Вікіпедії фінанси (від середньовічно-латинського *financia* - наявність, дохід) – це економічна категорія, що відображає економічні відносини в процесі створення і розподілу фондів грошових коштів. Поняття фінанси може включати один з наступних смислів: вивчення грошей та інших подібних активів, управління цими активами і ризиками та безпосередньо самі грошові ресурси.

Фінанси - невід'ємна частина грошових відносин. Однак, не всякі грошові відносини виражають фінансові відносини. Фінанси відрізняються від грошей як за змістом, так і за виконуваними функціями. Гроші - це загальний еквівалент, універсальний засіб обміну, особливий вид абсолютно ліквідного товару, за допомогою якого виражається вартість усіх інших товарів. Фінанси - це сукупність грошових відносин, організованих державою, в процесі яких здійснюється формування і використання загальнодержавних фондів грошових коштів для здійснення економічних, соціальних і політичних завдань. Фінанси - це економічний інструмент розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту (ВВП) і національного доходу, знаряддя контролю за утворенням і використанням фондів грошових коштів. Головне їх призначення полягає в тому, щоб шляхом утворення грошових доходів і фондів забезпечити не тільки потреби держави і підприємств в грошових коштах, але й контроль за витрачанням фінансових ресурсів. Централізовані фінанси – це економічні відносини, пов'язані з формуванням та використанням фондів коштів держави, акумульованих у державній бюджетній системі й урядових бюджетних фондах. Їх використовують для регулювання економічних та соціальних відносин на макрорівні. Децентралізовані фінанси – це грошові відносини, пов'язані з кругообігом грошових фондів підприємств, використовуваних для регулювання і стимулювання економічних та соціальних відносин на мікрорівні.

Сукупність грошових відносин, що виникають у зв'язку з рухом коштів грошових фондів, утворює фінансові відносини. До фінансових відносин прийнято відносити грошові відносини, що виникають у процесі розширеного виробництва між:

- державою і підприємствами при сплаті податків та інших платежів до бюджету, а також при фінансуванні з бюджету ряду витрат підприємств; державою і громадянами при внесенні обов'язкових та добровільних платежів у бюджет і позабюджетні фонди;

підприємствами і організаціями при створенні централізованих фондів грошових коштів та резервів; підприємствами та позабюджетними фондами при внесенні

платежів і одержанні ресурсів; підприємствами та банками при одержанні кредитів, сплаті відсотків за кредит, при зберіганні грошових коштів на рахунках у банках; підприємствами та органами страхування при сплаті страхових внесків та відшкодування зі страхового фонду збитку при настанні страхового випадку; підприємствами та працівниками, зайнятими на цих підприємствах, при виплаті заробітної плати з фонду оплати праці; підприємствами та організаціями в процесі їх виробничої і комерційної діяльності при розрахунках за придбані товарно-матеріальні цінності (сировина, матеріали, паливо, електроенергія), а також при реалізації готової продукції і наданні послуг.

Розподіл фінансових відносин по виду одержувача (передавача) вартості є їхній поділ на види фінансів. Отже види фінансів - це фінансові відносини, згруповані в залежності від видів учасників ринку. У самій загальній формі такими загальноприйнятими групами, або видами, учасників ринку є: держава, включаючи підвідомчі їй бюджетні організації, комерційні організації та інші недержавні організації, що здійснюють ту чи іншу господарську діяльність, а також населення.

В результаті можна говорити про наступні види фінансів:

- державні фінанси - це фінанси держави, або фінансові доходи і витрати держави. Фінанси держави існують у вигляді доходів і витрат державних органів управління і влади, інших бюджетних установ: державних шкіл, вузів, лікарень, театрів, музеїв та ін. Державні фінанси знаходять своє вираження переважно у формуванні та виконанні державного бюджету країни;

- корпоративні фінанси - це фінанси комерційних організацій, тобто організацій, діяльність яких націлена на отримання прибутку. Основним джерелом грошових доходів комерційної організації є виручка від реалізації вироблених нею товарів і послуг, що надаються;

- громадські фінанси - це фінанси громадських організацій, таких як благодійні фонди, політичні партії, інші громадські організації. Доходи цих організацій складаються переважно з членських внесків, вкладів, дарів і т.п. Громадські організації не займаються виробництвом товарів або ринкових послуг. Їх економічна роль дуже мала, а тому вони зазвичай не є самостійним об'єктом вивчення в курсі фінансів;

- особисті фінанси - це фінанси населення. Люди зазвичай живуть сім'ями, а тому особисті фінанси ще називають «фінансами домогосподарств». Основу доходів працездатного населення складають різні види оплати праці, що виплачується державними, комерційними та громадськими організаціями. Основу доходів непрацездатного населення пенсійного віку - пенсії та допомоги, що виплачуються з коштів державного бюджету та спеціально створюваних для цих цілей державних або комерційних фінансових фондів. У навчальних цілях упор зазвичай робиться тільки на найбільші види фінансів, тобто на фінанси держави, корпоративні фінанси та фінанси населення.

Якщо говорити про фінанси в цілому, то, мабуть, слід вважати, що вони виконують дві основні функції: розподільну і контрольну. Та частина фінансів, яка функціонує в сфері матеріального виробництва і бере участь у процесі створення грошових доходів і накопичень, виконує не тільки розподільну і контрольну, а й функцію формування грошових доходів (регулююча). Розподільна і контрольна функції здійснюються фінансами одночасно. Контрольна функція фінансів тісно пов'язана з розподільною - це насамперед контроль в процесі об'єктивно існуючих грошових відносин. Він пронизує всю систему відносин, пов'язаних як з рухом вартості, так і зі зміною форм вартості, і являє собою вартісний контроль через форму власності. Оскільки фінанси виражають відносини, що виникають на основі реального грошового обороту, то контроль як функція фінансів - це тільки контроль реального грошового обороту.